



GMAR HATIMA TOVA - גמר הטימה טובה - JÓ BEPECSÉTELÉST

Péntek este beköszöntő ünnepünk legfontosabb mondata: Pecséltessenek be az Élet Könyvébe! גמר הטימה טובה Ez hittestvéreink hagyományos köszöntése Jom Kipur (יום כפּוּר) során, amely egyik legbensőségesebb ünnepünk. A böjt és elmélkedés, odaadás és imádság ideje. Ez az a nap, amely a megbocsátásról, a megbánásról szól. Lehetőségünk nyílik a szívünk vizsgálatára, azon emberek felé való kinyilatkoztatásra, akiket az elmúlt év során megbántottunk. Nekik pedig ilyenkor el kell fogadniuk a megtérést, és meg kell bocsájtaniuk. Az önvizsgálat, a pár órára lelkünkbe tekintés mindig hasznos, legfőképpen Jom Kipurkor. Megvizsgálhatjuk saját viselkedésünket, értékelhetjük szokásainkat, átgondolhatjuk az elmúlt évben velünk történt negatív cselekményeket, amelyekkel másokat bánthattunk. Jom Kipurkor pihenhetünk – ezúttal valóban pihenhetünk -, hogy ezzel némi kis csendet teremtsünk magunknak, amikor is arra összpontosíthatunk, ami valóban fontos az ünnepen. És amikor mindez megtörtént, a böjt letelte után ünnepelhetünk, hiszen megkaptuk a pecsétet az Ö.valótól a következő évre. Az öröm létfontosságú a világ sötét dolgai ellenére is, mert ez ad erőt és reményt arra, hogy továbblépjünk, növekedjünk és megpróbáljunk fényt vinni az árnyékokkal teli világba. Lehet valaki akár vallásos zsidó, akár nem, Jom Kipur mindenki számára az az idő, amikor békét lelünk és utána örömmel kezdhethetünk neki a következő évnek.

Már készülnünk kell, hiszen péntek este beköszönt legszentebb ünnepünk a Jom Kipur (יום כפּוּר), az Engesztelés napja. A zsidóság egyik legfontosabb ünnepének előírásai, szokásai hűen tükrözik a nap szellemiségét, mondandóját. Kora reggel szokás alámerülni a rituális fürdőben, a Mikvében, hogy fizikailag is megtisztulva tudjuk fogadni a szent napot. Szintén szokás fogadalmakat, ígéreteket három tanú jelenlétében feloldani, és bocsánatot kérni embertársainktól mert: "...az embernek az I.ten ellen elkövetett vétkeit Jom Kippurkor megbocsátja; de az embertársa elleni vétkeit nem törli el mindaddig, míg az ember meg nem követi embertársát". A tisztaságot, a bűntől való mentesítést, megszabadulást szolgálja a Kápire (כפּוּרֵית) szertartása is. A Kápire úgy zajlik, hogy a férfiak általában egy fehér kakast, a nők egy fehér tyúkot megforgatnak néhányszor a fejük felett, és egy erre az alkalomra összeállított szöveget mondanak el. E szertartás a jeruzsálemi Szentélyben bemutatott áldozatot is jelképezheti, más vélemény szerint az állat az embert, tehát önmagát helyettesíti, az ő bűnei, vétkei mintegy "átszállnak" a szárnyasra. Ezt a baromfit, a kialakult gyakorlat szerint, meg lehet váltani pénzzel is, és azt a rászorulóknak adományozni. Szokás a temetőbe is kilátogatni, felkeresni az elhunytak sírját, emlékeztetni önmagunkat a halálra, mely a bűnök eredménye. Hagyományosan az igaz emberek sírjait látogatjuk meg és kérjük közbenjárásukat érdekünkben az Égi Bíróság előtt. Ilyenkor a szokásosnál több adományt adunk szem előtt tartva, hogy: "...a jótékonyság megment a haláltól"

Péntek este háromnegyed hatkor beköszönt Jom Kipur (יום כפּוּר) ünnepe, mely az egyetlen böjtnap a zsidó vallási életben, amelyet a Tóra meghatároz. Bár úgy fogalmazzuk, "sanyargassátok a lelketeket", a bölcsek szerint ez a test sanyargatásával érhető el. Ötféle tilalom van az ünnep kapcsán: Nem szabad enni-inni Börcipőt viselni Fürödni Illatos szerrel kenni, illetve fűjni magunkat Házaséletet élni A jom kipur böjt akárcsak Áv hó 9., huszonöt órás koplalást jelent. A Talmud szerint kevés olyan jó napja van Izrael gyermekeinek, mint a Jom Kippur, hiszen Mózes a megbocsátás hírével jött le e napon a Szináj hegyéről. Sátán, a gonosz tanú, egész évben vádolhat minket, az engesztelés napján azonban nem. Felmerül azonban a kérdés: Ha ilyen jó számunkra ez a nap, miért böjtölünk? Az angyalokra akarunk hasonlítani. Az angyalok fehérben járnak. Mi is így öltözünk akkor, kittleben, taleszben imádkozunk. Az angyalok nem esznek, nem isznak. Mi sem tesszük aznap. Az angyalok egész nap imádkoznak, pontosan ezt követjük mi is ekkor. Ros Hásánakor a nevek a nagy könyvekbe, az Élet Könyvébe kerülnek, a pecsételés napján, Jom Kipurkor rákerül a végzés, a megerősítés, a pecsét. Ekkor kapjuk meg a jóváhagyást, ezért köszöntjük egymást úgy, hogy: "Jó pecsételést kívánunk!" "גמר הטימה טובה" A böjt minden 12 éven felüli hölgynek és 13 éven felüli férfinak kötelessége. Az élet védelme azonban erre a napra is vonatkozik, így a beteg embereknek, terhes nőknek nem szabad böjtölniük. A böjt végét a sófar hangja jelzi. Ha áhítatosan imádkoztunk, és őszinte volt a megbánásunk, bizonyára nem marad el sem a beírás, sem a pecsételés. Jom Kipur a 25 órás böjttől mellett az elhunytakról való megemlékezésről szól, ezért a zsinagógákban Mázkir imát mondanak az szeretettek emlékeztetve. Fontos a megbocsátás is ezen az ünnepen, sőt kötelező is. Ha valaki elnézést kér tőlünk az elmúlt évben ellenünk elkövetett bűnökért, azt el kell fogadnunk, nem szabad tovább haragudnunk és meg kell neki bocsátanunk. Mint az héberül hangzik: סלחתי, vagyis megbocsátottam.

Péntek este beköszöntő ünnepünk, Jom Kipur legismertebb, egyben a zsidó liturgia egyik legszebb imája a Kol Nidré (קָל נִדְרֵי) Évente egyszer, mindig Jom Kipur este hangzik fel egy jellegzetes imánk a Kol Nidré(קָל נִדְרֵי), amely az ünnep kezdetét is jelzi. Az ünnep előestéjén hagyományos ősi dallammal, egyre emelkedettebb hangerővel felhangzó imádság sajátos hangulatot kölcsönöz Jom Kipur estéjének. A Kol Nidré valójában nem is imádság, inkább egy ünnepélyes nyilatkozat, amely az esztendő során meg gondolatlanul tett fogadalmak és ígéretek feloldását szolgálja. (Ebben az esetben is csak az Ő.való vagy önmagunk esetére vonatkozhat a feloldás, nem embertársainknak tett ígéreteinkről van szó!) Az imát ilyenkor a kántor háromszor egymás után éneklé el, ennek is hagyományos, mondhatni misztikus oka van. Mielőtt azonban elhangozna, a rabbi, kezében Tóra-tekerccsel körbejárja a zsinagógát, és zsoltárverseket mond. Majd egy előjáró társával a kántor mellé áll, hogy így rabbinikus bíróságot (bét dint) alkossanak. Erre azért van szükség, mert “bíróságként” felhatalmazzák a községet, hogy ezúttal (egyszer az esztendőben) a hitehagyott zsidókkal együtt imádkozzanak. A Kol Nidré imádság nem tiszta héber, hanem inkább arámi nyelvű, mert több, mint 2000 esztendővel ezelőtt, amikor ez az ősi ima keletkezett, a nép nyelve az arámi volt, és arra törekedtek, hogy azt mindenki megértse.

A zsidó közösségekben Jom Kipur ünnepén az a szokás, hogy fehér ruhát viselnek a felnőtt férfiak. Teszik ezt azért, hogy utánozzák az angyalokat, nem mellesleg a fehér a zsidóságban a gyász színe is. Éppen ezért nem csak a ruhákon, de a kappedli esetében is figyelünk arra, hogy ünnepi színeket öltösn. A nős férfiak kittlit (קיטל) viselnek, mely egy fehér színű köpeny, hasonlóan a halotti ruhához. Ezt azért teszik, hogy ez a ruhadarab emlékeztesse őket az ember halandóságára. Csak egy évnél idősebb házasságban élő férfiaknak kötelező a kittli viselése. A kittlit tilos arannyal dekorálni, mert az arany az az aranyborjúra emlékezteti Istent. Ezüsttel viszont szabad díszíteni, mert az hasonlít a fehérhez, ami a tisztaságot és kegyelmet szimbolizálja. Egyszer egy nagyon tisztességes zsidó férfi a következő szavakat intézte közösségéhez Jom Kipur ünnepén: “Testvéreim, Izrael gyermekei! Éreztétek tiszta szívvel, hogy pont ilyen fehér ruhadarabokban fogunk majd állni a Túlvilágon a Királyok Királya, az Örökkévaló – áldott legyen a neve – színe előtt, hogy elbírálja cselekedeteinket. Képzeljük azt, hogy már ott állunk az Ő színe előtt. Viselkedjünk bűnbánóan, hiszen aki Isten színe előtt áll, az nem is viselkedhet másképp. Ám testvéreim, igaz bűnbánatot halálunk után már nem tudunk tanúsítani, az csak az élők kiváltsága. Bánjuk hát meg minden bűnünket, s próbáljunk úgy élni ezen túl, hogy ne kövessünk el több bűnt. S kérjük most Isten bocsánatát, aki megbocsát, ha látja, hogy tiszta szívvel bánjuk bűneinket.”

Ahogy a Tórában le van írva: “*A hónap kilencedikének estéjén sanyargassátok lelketeket*”. Viszont nem kilencedikén böjtölünk, hanem csak tizedikén, ezt pedig bölcseink úgy magyarázzák, hogy azokra, akik esznek és isznak kilencedikén és böjtölnek tizedikén, úgy kell tekinteni, mintha mindkét nap böjtöltek volna. Ennek az a magyarázata, hogy az étkezés örömeivel kimutatjuk, hogy mennyire örülünk, hogy a következő nap vezekelhetünk, valamint, hogy tudatában vagyunk bűneinknek. Egy kiadós étkezés Jom Kipur (יום כפּוּר) beköszönte előtt elegendő testi erőt ad ahhoz, hogy zavartalanul a lelkeinkre, és elhunyt hozzátartozóinkra tudjunk koncentrálni 25 órán keresztül. Ami az étkezési szokásokat illeti, szokás halat enni a Jom Kipurra virradó reggelen. Legmegszokottabb ilyenkor a gefilte fish fogyasztása. Van is egy ide vonatkozó történet még a római időkben. Ez a történet arról szól, hogy Rómában a Jom Kipur előtti napon elment a piacra egy zsidó szabó és egy római előjárónak a szolgálja. Mind a ketten halat szerettek volna venni, de csak egy hal volt az egész piacon. Elkezdtek hát egymásra licitálni, mígnem az ár elérte a 12 dénárt. Ezt az előjáró szolgálja már nem akarta kifizetni, így a szabóé lett a hal. Amikor a szolgáló hal nélkül ment haza, az előjáró kérdőre vonta. Erre elmesélte neki a történetet, s azt mondta, hogy úgy gondolta, 12 dénár már túl sok lett volna a halért. Az előjáró elküldetett hát a zsidóért és őt is kérdőre vonta. A szabó elmondta neki, hogy az egész évben egyetlen olyan nap van, melyen Isten meg tudja bocsátani bűneinket, így hát minden pénzt megér, hogy illően köszöntsük ezt a napot. Az előjáró ezt hallván megbocsájtott neki és útjára engedte. Isten pedig megjutalmazta ezt a szabót a cselekedetéért. Amikor ugyanis elkezdte feldolgozni a halat, talált benne egy drágakövet, amiből élete végéig meg tudott élni. S bár jelentős micva a Jom Kipur megelőző órákban, valamint az ünnep kimenetelét követően minél többet enni, igyekezzünk minél könnyebb, minél egyszerűbben emészthető ételeket fogyasztani, hiszen könnyen megárthat a teljesen kiürült szervezetet nehéz, zsíros ételekkel teletömni. Nem véletlenül szokás számos zsidó családban, hogy az ünnep végeztével előbb némi csokis kalácsot fogyasztanak el némi tej kíséretében, majd mikor már megnyugodott a hasuk, néhány perc elteltével kezdenek csak hozzá az ünnepet követő vacsorának. A böjt idén október 11-én, péntek este 17:44-től, másnap este 18:46-ig tart.